

Dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas*
Damir Kos**

SUDSKA KONTROLA OPTUŽNICE

Zakonom o kaznenom postupku iz 2008. godine međustadij optuživanja i sudske kontrole optužnice kao posljednja faza reformiranog prethodnog postupka doživio je znatne promjene. Autori u radu najprije ističu važnost u pravilu obvezatne sudske kontrole optužnice u redovitom i skraćenom postupku, kojom neovisno i nepristrano sudbeno tijelo odlučuje o dopuštenosti daljnjeg kaznenog progona okrivljenika za kazneno djelo koje mu se stavlja na teret, čime se okrivljenik štiti od neutemeljenog i nepravednog upućivanja predmeta u stadij rasprave. Rad sadržava analizu temeljnih pitanja kontrole osnovanosti optužnice pred optužnim vijećem, u prvom redu problem (ne)kontradiktornosti postupka, odnosno nejednakosti oružja stranaka te učinaka takvog zakonskog uređenja na mogućnost prakticiranja temeljnih procesnih prava okrivljenika. Posebna pozornost posvećena je obvezi razotkrivanja dokaza koja u velikoj mjeri određuje informacijsku osnovu za donošenje odluke optužnog vijeća, a koja je Zakonom nedostatno regulirana. Rad sadržava i analizu problematike izdvajanja nezakonitih dokaza od strane optužnog vijeća, s obzirom na Zakonom predviđenu mogućnost i smisao sudskog "vaganja" jedne kategorije nezakonitih dokaza. Naposljetku se autori osvrću na općenito pitanje uloge optužnog vijeća u selekcioniranju dokaza i ostalih elemenata koji će sačinjavati raspravni spis te iznose zaključna razmatranja.

1. UVODNE NAPOMENE

Hrvatsko kazneno procesno pravo tijekom proteklih nekoliko godina karakteriziraju iznimno dinamične zakonodavne reforme. Donošenjem novog Zakona o kaznenom postupku u prosincu 2008. godine (ZKP)¹ hrvatski je zakono-

* Dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas, docentica na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Damir Kos, sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

¹ Zakon o kaznenom postupku od 18. prosinca 2008., Nar. nov. 152/2008, 76/2009, 80/2011.

davac korjenito rekonstruirao kazneni postupak u cjelini, a osobito prethodni postupak tako da je njegovu tradicionalnu konstrukciju, u kojoj su bile jasno odijeljene procesne funkcije te zajamčene aktivne procesne uloge državnog odvjetništva, istražnog suca i obrane, zamijenio dominirajućom pozicijom državnog odvjetništva.² Ima li se na umu da koncepcija državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage, koju je usvojio Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine, ne uključuje sudsku kontrolu poštovanja načela legaliteta od strane državnog odvjetništva u tim fazama prethodnog postupka,³ sudska kontrola optužnice neizostavan je segment zaštite optuženika od neopravdanog i nepravednog suđenja. Optužno vijeće je prvo sudsko tijelo koje ocjenjuje postoje li pretpostavke za vođenje kaznenog postupka protiv okrivljenika, prvenstveno potreban stupanj osnovane sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje je predmet optužnice.⁴ Samo ako optužno vijeće zaključi da su navedene pretpostavke ispunjene, potvrđivanjem optužnice započinje (sudski) kazneni postupak.

Predmet istraživanja u ovome radu jest nova koncepcija obvezatne sudske kontrole optužnice, glede koje se postavljaju određena važna pitanja. Tako je potrebno analizirati problematiku primjene načela kontradiktornosti i nedostatno Zakonom uređenu obvezu razotkrivanja dokaza u postupku pred optužnim vijećem, i to u kontekstu okrivljenikova prava na pravični kazneni postupak. Posebnu pozornost zaslužuje problematika izdvajanja nezakonitih dokaza od strane optužnog vijeća, s obzirom na promjene koje je Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine unio i u materiju nezakonitih dokaza. Naposljetku, nameće se i općenito pitanje informacijske osnove za donošenje odluke o optužnici od strane optužnog vijeća, kao i praktično važna pitanja vezana za sastavljanje raspravnog spisa. Navedena pitanja razmotrit će se iz pozitivnopravnog i poredbenopravnog aspekta te s obzirom na judikaturu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP).

² Đurđević, Z., Zbirka zakona iz kaznenog procesnog prava, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011., str. XII.

³ Đurđević, Z., Kazneno procesno pravo, Primjerovnik (Đurđević, Z.; Gluščić, S., ur.), Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 110. Opširnije o problematici sudske kontrole državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage vidjeti Đurđević, Z., Sudska kontrola državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage: poredbenopravni i ustavni aspekt, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/2010., str. 7- 24.

⁴ Tripalo, D., Tijek kaznenog postupka – kontrola optužnice, rasprava, pravni lijekovi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 733.

2. NOVA KONCEPCIJA MEĐUSTADIJA OPTUŽIVANJA I KONTROLE OPTUŽNICE U HRVATSKOM KAZNENOM PROCESNOM PRAVU

Još od druge polovine XIX. stoljeća, uz mnogobrojne zakonodavne intervencije i reforme, hrvatski kazneni postupak uređen je kao postupak mješovitog tipa, podijeljen na nekoliko stadija, ovisno o tome je li riječ o redovitom ili skraćenom postupku.⁵ U koncepciji podjele kaznenog postupka na stadije, optuživanje s (eventualnom) kontrolom optužnice tradicionalno predstavlja svojevrsni “međustadij” ili “međupostupak” (njem. *Zwischenverfahren*) koji povezuje s jedne strane istragu, odnosno kazneni progon, te s druge strane (glavnu) raspravu kao središnji stadij kaznenog postupka u kojemu se pred sudom izvode dokazi i utvrđuju činjenice važne za donošenje presude. U tradicionalnom mješovitom kaznenom postupku funkcija “međustadija” optuživanja omogućuje određivanje predmeta rasprave odnosno izbjegavanje rasprave ako nisu ispunjene pretpostavke za njezino održavanje zbog propusta ili pogrešaka u prethodnom postupku ili zbog postojanja zakonskih smetnji za meritorno odlučivanje u konkretnom predmetu.⁶

Korjenitom zakonodavnom reformom provedenom 2008. godine hrvatski kazneni postupak, a posebice prethodni postupak, doživio je značajnu preobrazbu. U okviru reformiranog prethodnog postupka, i stadij optuživanja i kontrole optužnice kao posljednja faza prethodnog postupka doživio je značajne promjene. Prema prijašnjem uređenju iz Zakona o kaznenom postupku iz 1997. godine (ZKP/1997),⁷ kontrolu ispravnosti i osnovanosti optužnice provodilo je izvanraspravno vijeće u dva slučaja: a) povodom prigovora okrivljenika ili njegova branitelja ili b) na zahtjev predsjednika vijeća pred kojim se trebala održati glavna rasprava, u slučajevima kada prigovor protiv optužnice nije bio podnesen ili je bio odbačen. To znači da kontrola ispravnosti i osnovanosti optužnice nije u svim slučajevima bila obvezatna, nego eventualna, te se provodila ponajprije na inicijativu obrane te predsjednika raspravnog vijeća pod spomenutim pretpostavkama.

Novo uređenje Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine predviđa obvezatnu sudsku kontrolu ispravnosti i osnovanosti optužnice, koju sud provodi po službenoj dužnosti u redovitom i skraćenom postupku, bez obzira na to je li podnesen odgovor na optužnicu. Dakle, kontrola se u pravilu provodi

⁵ Vidjeti Bayer, V., *Kazneno procesno pravo – odabrana poglavlja*, Knjiga I. Uvod u teoriju kaznenog procesnog prava, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 1995., str. 59 i slj.

⁶ Krapac, D., *Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskog kaznenog procesnog prava*, Narodne novine, Zagreb, 2008., str. 462.

⁷ *Zakon o kaznenom postupku od 3. listopada 1997.*, Nar. nov. 110/1997, 27/1998 – ispr., 58/1999, 112/1999, 58/2002, 143/2002 – ispr., 115/2006.

uvijek, osim u tri slučaja kada sud osnovanost optužnog akta neće provjeravati prije rasprave: a) ako se okrivljenik, najkasnije tri dana prije održavanja sjednice optužnog vijeća, odrekao prava na sjednicu optužnog vijeća i pisanom izjavom zatražio suđenje, odnosno prelazak u stadij rasprave (čl. 348. st. 4. ZKP),⁸ b) u skraćenom postupku pokrenutom privatnom tužbom (čl. 527. ZKP) te c) u postupku izdavanja kaznenog naloga (čl. 540. ZKP).⁹

Međustadij optuživanja i sudske kontrole optužnice ima važnu kontrolnu funkciju, koja se sastoji u tome da neovisno i nepristrano sudbeno tijelo odluči o dopuštenosti i nužnosti daljnjeg kaznenog progona okrivljenika za kazneno djelo koje mu se optužnicom stavlja na teret.¹⁰ Međutim, opisanoj koncepciji tog "međustadija" moguće je uputiti i određene teorijske prigovore. Kao jedan od najčešće isticanih prigovora u njemačkoj literaturi navodi se pitanje pravičnosti postupka, s obzirom na to da ispitivanjem osnovanosti optužnice sud u biti odlučuje o "vjerojatoj krivnji" okrivljenika prije nego što je uopće započela rasprava.¹¹ Ako sud potvrdi optužnicu, znači da time potvrđuje postojanje vjerojatnosti da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje je predmet optužnice. Činjenica da je optužnica potvrđena može u sljedećim fazama postupka prouzročiti "poistovjećivanje" suda s tom optužnicom u određenoj mjeri, budući da je još prije rasprave upravo sud potvrdio da prema optuženiku vjerojatno postoji pravo upućivanja prijekora odnosno kažnjavanja za kazneno djelo koje je predmet optužnice.¹² Ti se prigovori, međutim, mogu neutralizirati argumentom da suci koji odlučuju o potvrđivanju optužnice u istome predmetu, u pravilu, ne mogu suditi na raspravi (prema čl. 32. st. 1. t. 4. ZKP), čime se osigurava njihova neutralnost u ocjenjivanju dokaza i utvrđivanju činjenica (*infra*, naslov 4.1.).

Glavni i teško oborivi argument u prilog obvezatnoj sudskoj kontroli optužnice jest taj da se upravo njome, ne samo teorijski nego i praktički, štiti okrivljenik od neutemeljenog i nepravednog upućivanja predmeta u stadij rasprave.¹³ Tako je u njemačkom pravu i sudskoj praksi važnost kontrolne funkcije međupostupka posebice došla do izražaja u nekoliko medijski popraćenih slučajeva (primjerice svojevremeno u slučaju *Spiegel*) u kojima je sud odbio potvrditi optužnice te tako zaštitio okrivljenike od daljnjeg neosno-

⁸ U tom slučaju optužno vijeće potvrđuje optužnicu i dostavlja je zajedno sa spisom predmeta sudskoj pisarnici.

⁹ Đurđević, Z., *supra*, bilj. 3, str. 110.

¹⁰ Vidjeti Roxin, C.; Schönemann, B., *Strafverfahrensrecht*, Verlag C. H. Beck München, 2009., str. 304.

¹¹ Huber, B., *Criminal Procedure in Germany*, u: *Criminal Procedure in Europe*, Duncker & Humblot, Berlin, 2009., str. 315-316.

¹² Roxin, C.; Schönemann, B., *supra*, bilj. 10, str. 304. Tako i Beulke, W., *Strafprozessrecht*, C. F. Müller Verlag, Heidelberg, 2005., str. 205.

¹³ Beulke, W., *supra*, bilj. 12, str. 205.

vanog kaznenog progona.¹⁴ I u engleskom pravu velika porota (*the grand jury*) u prošlosti je obavljala funkciju ispitivanja i provjeravanja tužiteljevih dokaza. Ako su tužitelji dokazi bili dovoljni za optužbu, velika porota potvrđivala je optužnicu, u suprotnome je odbijala potvrditi optužnicu, što je u praksi nerijetko bilo kada su optužnice podizane protiv kraljevih političkih protivnika. Sredinom XX. stoljeća u engleskom je pravu ukinuta velika porota, a njezinu funkciju preuzeli su magistrati pri magistratskim sudovima koji vode postupak upućivanja okrivljenika na suđenje pred krunski sud.¹⁵ Zanimljivo je, međutim, da se posljednjih godina predmeti krunskom sudu prosljeđuju “relativno jednostavnim administrativnim mehanizmom” te okrivljenici često moraju čekati suđenje da iznesu argumente kojima će dovesti u pitanje optužbu. Pri tome se u engleskoj literaturi ističe da je teško sa sigurnošću zaključiti koji su razlozi doveli do toga da je “proces filtriranja” koji su provodili magistrati postupno izgubio značenje u kaznenom postupku, no kao mogući razlozi navode se unaprijeđena pravila o razotkrivanju dokaza koja su učinila nepotrebnim postupak upućivanja (*committal proceedings*), a i činjenica da Služba kraljevskog progona (*Crown Prosecution Service – CPS*) provjerava utemeljenost optužbi koje zastupaju te u praksi uistinu obustavlja znatan broj kaznenih progona kada nisu ispunjene pretpostavke za njegovo poduzimanje.¹⁶

U hrvatskom pravu novi institut “razotkrivanja dokaza” Zakonom je nedostavno reguliran te se zasigurno ne može očekivati da će sudsku kontrolu optužnice učiniti nepotrebnom, kao možda u engleskom pravu koje ima razvijen sustav razotkrivanja dokaza (*infra*, naslov 4.3.). Stoga je moguće zaključiti da je neupitna važnost obvezatne sudske kontrole optužnice i u novokoncipiranom hrvatskom kaznenom postupku, u kojemu postupak sudske kontrole optužnice pred optužnim vijećem predstavlja svojevrсно “suđenje optužnici”, tj. provjeru njezine podobnosti za upuštanje u postupak kontradiktornog raspravljanja.

3. KONTROLA ISPRAVNOSTI OPTUŽNICE OD STRANE SUCA ISTRAGE ILI RASPRAVNOG SUCA U SKRAĆENOM POSTUPKU

Premda je ovaj rad posvećen u prvom redu problematici sudske kontrole osnovanosti optužnice, valja napomenuti da postupku sudske kontrole osnovanosti optužnice prethodi postupak formalne kontrole njezine ispravnosti.

¹⁴ Roxin, C.; Schünemann, B., *supra*, bilj. 10, str. 305.

¹⁵ Krapac, D., *Engleski kazneni postupak*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1995., str. 31-32, 21.

¹⁶ Vidjeti Ashworth, A.; Redmayne, M., *The Criminal Process*, Oxford University Press, 2005., str. 237-238.

Nakon što državni odvjetnik optužnicu s prilogima dostavi nadležnom sudu istrage, jedna od zadaća potonjeg jest da bez odgode provjeri ispravnosti optužnice, odnosno postojanje formalnih pretpostavki za zakonito podizanje optužnice (čl. 344. st. 1. ZKP).¹⁷ U skraćenom postupku kontrolu ispravnosti optužnice ili privatne tužbe provodi sudac pojedinac ili predsjednik vijeća (sudac) (čl. 525. st. 1. ZKP).

Sudac istrage odnosno raspravni sudac rješenjem odbacuje optužnicu kod koje postoje određeni formalni nedostaci, a ako sudac istrage ustanovi da optužnica nema sve propisane sastavne dijelove, rješenjem će je vratiti državnom odvjetniku na ispravak. U odredbama o skraćenom postupku nije propisano da prilikom ispitivanja optužnice ili privatne tužbe raspravni sudac može, zbog određenih nedostataka u obveznim sastojcima, optužnicu vratiti tužitelju na ispravak (čl. 525. st. 1. ZKP). Međutim, u skladu s općom odredbom o supsidijarnoj primjeni određena redovitog postupka (čl. 520. ZKP), raspravni sudac i u skraćenom postupku u navedenim slučajevima može tužitelju vratiti optužnicu na ispravak.¹⁸

Jedna od glavnih zadaća suca istrage odnosno suca koji provodi kontrolu ispravnosti optužnice jest izdvajanje iz spisa nezakonitih dokaza, međutim to se pitanje obrađuje u daljnjem tekstu s obzirom na problematiku mogućnosti sudskog "vaganja" određenih kategorija nezakonitih dokaza (*infra*, naslov 4.4.).

4. TEMELJNA PITANJA KONTROLE OSNOVANOSTI OPTUŽNICE PRED OPTUŽNIM VIJEĆEM

4.1. Sastav optužnog vijeća

Odredbe izvornog teksta Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine nisu propisivale funkcionalnu nadležnost optužnog vijeća, pa se u praksi tumačilo da je optužno vijeće "izvanraspravno vijeće (sastavljeno od tri suca) onog suda koji je stvarno i mjesno nadležan za suđenje u prvom stupnju za kazneno djelo koje je okrivljeniku stavljeno na teret".¹⁹ Zakonodavac je navedeno pitanje uredio tek drugom novelom Zakona o kaznenom postupku iz srpnja 2011. godine,²⁰ pa sada prema zakonskom tekstu kontrolu optužnice na sjednici provodi optužno vijeće mjesno nadležnog općinskog suda sastavljeno

¹⁷ Đurđević, Z., *supra*, bilj. 3, str. 111.

¹⁸ Tako Mazalin, S., Skraćeni postupak i ostali posebni postupci u Prijedlogu Zakona o kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 761.

¹⁹ Tripalo, D., *supra*, bilj. 4, str. 733.

²⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, Nar. nov. 80/2011, čl. 3.

od tri suca (čl. 19.a st. 1. t. 2.), čl. 19.b st. 4. ZKP) odnosno optužno vijeće mjesno nadležnog županijskog suda, također u sastavu tri suca (čl. 19.c st. 4. ZKP, čl. 19.d st. 3. ZKP). Sudac koji je odlučivao o potvrđivanju optužnice u istome predmetu ne može suditi na raspravi (čl. 32. st. 1. t. 4.) ZKP), čime se nastoji zajamčiti neovisnost i nepristranost raspravnih sudaca. Ipak, Zakon o kaznenom postupku predviđa iznimku u odredbi čl. 532. st. 2. koja izrijekom dopušta sudjelovanje kao predsjednika vijeća ili kao suca pojedinca suca koji je u skraćenom postupku provodio kako formalnu kontrolu ispravnosti optužnice tako i njezinu suštinsku kontrolu pred optužnim vijećem u smislu odredbi čl. 525. i 526. ZKP. Time se aktualizira prije istaknut problem “preduvjerena” u okrivljenikovu krivnju koje raspravni sudac stječe kontrolom osnovanosti odnosno potvrđivanjem optužnice u fazi postupka koji prethodi raspravi (*supra*, naslov 2.). Međutim, prema judikaturi Europskog suda za ljudska prava, sudjelovanje raspravnog suca u donošenju predraspravnih odluka, pa tako i u postupku kontrole osnovanosti optužnice, samo po sebi ne rezultira nužno njegovom pristranošću, nego samo ako “opseg i način” prethodne odluke u kojoj je sudjelovao “ukazuje na visok stupanj uvjerenja o krivnji kao pretpostavke za njezino donošenje”,²¹ što će Europski sud za ljudska prava ocjenjivati prema okolnostima svakog konkretnog slučaja.

4.2. Načelo (ne)kontradiktornosti

Prema judikaturi Europskog suda za ljudska prava, načelo kontradiktornosti, premda nije izrijekom proklamirano u tekstu Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP),²² predstavlja jedan od temeljnih aspekata konvencijskog prava na pravični postupak.²³ Ono se odnosi prvenstveno na materiju dokaznog prava, u smislu da stranke u kaznenom postupku moraju imati mogućnost predlagati i izvoditi dokaze te raspravljati o dokazima

²¹ ESLJP, Fey protiv Austrije, 24. veljače 1993., § 30; Castillo Algar protiv Španjolske, 28. listopada 1998., § 48. Krapac, D., Konstitucionalizacija kaznenog procesnog prava u Republici Hrvatskoj, Poseban otisak iz: Okrugli stol - Dvadeseta obljetnica Ustava Republike Hrvatske, Modernizacija prava, knjiga 12, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2011., str. 192.

²² Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (EKLJP) sklopljena je 4. studenoga 1950. u Rimu, a stupila je na snagu 3. rujna 1953. Republika Hrvatska ratificirala je EKLJP i protokole uz EKLJP Zakonom o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokola 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 17. listopada 1997., Nar. nov. MU – 18/1997, 6/1999 – pročišćeni tekst, 8/1999 – ispr. i 14/2002.

²³ Vidjeti Ivičević Karas, E., Okrivljenikovo pravo da ispituje svjedoke optužbe u stadiju istrage kao važan aspekt načela jednakosti oružja stranaka u kaznenom postupku (u povodu presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Kovač protiv Hrvatske), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2007., str. 1009-1010.

na temelju kojih će sud donijeti odluku. Tako stranke mogu aktivno sudjelovati u odvijanju postupka i, što je osobito važno, utjecati na njegov ishod.

Premda je načelo kontradiktornosti sastavni element pravičnog postupka iz čl. 6. st. 1. EKLJP, i određena jamstva obrane zajamčena u čl. 6. st. 3. EKLJP ujedno su njegovi sastavni elemente: pravo okrivljenika da bude obaviješten o razlozima optužbe, pravo da se brani i organizira svoju obranu te da ispituje i daje ispitivati svjedoke optužbe i svjedoke obrane.²⁴ Međutim, kontradiktornost je i svojevrsan način legitimacije sudskih odluka, jer će osoba na koju se određena sudska odluka odnosi, tako i okrivljenik u kaznenom postupku, tu odluku lakše prihvatiti ako je donesena u postupku u kojemu je imala prilike aktivno sudjelovati i tako utjecati na sadržaj odluke.²⁵ U stadiju rasprave suvremenog kaznenog postupka mješovitog tipa, kakav je i hrvatski, već tradicionalno dominira načelo kontradiktornosti, uz načelo javnosti, usmenosti i neposrednosti, no prethodni postupak, koji obuhvaća i postupak potvrđivanja optužnice, još uvijek određuju i značajni inkvizitorni elementi, uključujući ograničenu primjenu načela kontradiktornosti.²⁶ Konačno, Europski sud za ljudska prava pravičnost određenog postupka ocjenjuje *in concreto* i *in globo*, što znači da odsustvo kontradiktornosti u ranijoj fazi postupka može biti kompenzirano u fazi rasprave.²⁷

Prema Zakonu o kaznenom postupku iz 2008. godine, optužno vijeće o potvrđivanju optužnice odlučuje na zatvorenoj sjednici.²⁸ Premda sjednica optužnog vijeća nije javna, zakon predviđa ograničenu primjenu načela kontradiktornosti, samo u postupku za teža kaznena djela. Naprotiv, ZKP/1997 predviđao je kontradiktornost na sjednici vijeća koje je odlučivalo o prigovoru protiv optužnice, i to u postupku za sva kaznena djela za koja je progon poduzimao državni odvjetnik (čl. 273. st. 2. i 3. ZKP/1997). O sjednici vijeća uvijek se obavještavao državni odvjetnik, a okrivljenik i branitelj ako su to zahtijevali u prigovoru, s time da njihov nedolazak nije sprječavao održavanje sjednice.

Prema Zakonu o kaznenom postupku iz 2008. godine, u skraćenom postupku, u slučajevima optužnice za kazneno djelo za koje je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do osam godina, sjednica optužnog vijeća održat će se *in camera*, bez prisutnosti stranaka (čl. 526. st. 2. ZKP). To znači da će optužno vijeće autonomno raspravljati o predmetu, bez obzira na sadržaj eventualno

²⁴ Sinopoli, L., *Le principe du contradictoire et la Cour européenne des droits de l'homme*, u: *Le principe du contradictoire devant les juridictions internationales* (sous la direction de Hélène Ruiz Fabri et Jean-Marc Sorel), Editions A. Pedone, Paris, 2004., str. 81. Vidjeti i Ivičević Karas, E., *supra*, bilj. 23, str. 1009.

²⁵ Trechsel, S., *Human Rights in Criminal Proceedings*, Oxford University Press, 2005., str. 89. Tako i Ascensi, L., *Du principe de la contradiction*, L. G. D. J., Paris, 2006., str. 83.

²⁶ Ivičević Karas, E., *supra*, bilj. 23, str. 1001.

²⁷ *Ibid.*, str. 1001-1002.

²⁸ Tako je i u njemačkom pravu. Vidjeti Beulke, W., *supra*, bilj. 12, str. 207.

podnesenog odgovora na optužnicu. Naime, vijeće se ne mora očitovati o navodima obrane sadržane u odgovoru na optužnicu, a stranke nemaju mogućnost prisustvovati sjednici vijeća, očitovati se o navodima protivne stranke i aktivno sudjelovati u ovoj fazi postupka. Posebno je problematično to što, zbog nekontradiktornog karaktera postupka, obrana nije u mogućnosti na sjednici optužnog vijeća pobijati nedostatke i pogreške u postupku koji je prethodio optužnici, posebice imajući u vidu da se u žalbi protiv presude kao relativno bitne povrede određaba kaznenog postupka mogu isticati samo povrede počinjene pri pripremanju rasprave ili u tijeku rasprave, ili pri donošenju presude, ali ne i u ranijim fazama postupka (čl. 468. st. 3. ZKP).

Pitanje sudske kontrole postavlja se i u postupku izdavanja kaznenog naloga. Naime, u tom se postupku presuda kojom sud izdaje kazneni nalog donosi bez potvrđivanja optužnice, a sudska kontrola provest će se jedino ako okrivljenik uloži prigovor (čl. 542. st. 4. ZKP).²⁹ S druge strane, sudac pojedinac mora ocijeniti da podaci u optužnici pružaju dovoljno osnova za izdavanje kaznenog naloga, jer u protivnom, kao i kada se prema tim podacima može očekivati izricanje kazne ili mjere različite od one koju je zatražio državni odvjetnik, optužnicu mora dostaviti optužnom vijeću radi kontrole njezine osnovanosti (čl. 543. st. 2. ZKP).

U slučajevima optužnice za kazneno djelo s propisanom kaznom zatvora više od osam godina na sjednicu će se pozvati državni odvjetnik, oštećenik, okrivljenik i branitelj, premda njihova prisutnost nije obvezatna (čl. 348. st. 2. ZKP). Tako će i njima upućen poziv na sjednicu optužnog vijeća sadržavati upozorenje da će se sjednica održati i u njihovoj odsutnosti te u odsutnosti branitelja, čak i u slučajevima obvezne obrane (čl. 348. st. 3. ZKP), osim kada nije uredna dostava poziva državnom odvjetniku, okrivljeniku i branitelju (čl. 349. st. 2. ZKP). Također, ako okrivljenik nije prijavio promjenu adrese, sjednica će se održati u njegovoj odsutnosti (čl. 349. st. 3. ZKP).³⁰

S obzirom na to da je primjena načela kontradiktornosti na sjednici optužnog vijeća izravno povezana s mogućnošću prakticiranja prava obrane, odsustvo branitelja, posebice u slučajevima obvezatne obrane, relativizira teorijski zajamčenu mogućnost obrane u toj fazi postupka te prakticiranje važnih prava, kao što je primjerice mogućnost upozorenja na dokaze koji okrivljeniku idu u korist te mogućnost upozoravanja na eventualne propuste u prethodnom postupku i na nezakonite dokaze (čl. 350. st. 3. ZKP). Prisutnost stranaka na sjednici optužnog vijeća važna je i s obzirom na to da optužno vijeće, odmah

²⁹ Opširnije o problematici kaznenog naloga kao instrumenta ekonomičnog postupanja u povodu najlakših i lakih kaznenih djela vidjeti Ivičević, E.; Novosel, D., Vrste i mjere kazne primjenjivane u instrumentu kaznenog naloga, HLJKPP, 2/2004., str. 675-680.

³⁰ Ako uredno pozvani oštećenik kao tužitelj, ili njegov opunomoćenik, ne dođe na sjednicu optužnog vijeća, vijeće će obustaviti postupak (čl. 349. st. 2. ZKP).

nakon potpunog ili djelomičnog potvrđivanja optužnice, sastavlja raspravni spis, uz sudjelovanje stranaka ako su prisutne (čl. 366. st. 1.). Prisutne stranke imaju pravo stavljati prigovore na uvrštenje pojedinih isprava, zapisnika i predmeta u raspravni spis, a o prigovoru rješanjem odlučuje vijeće na ročištu (čl. 366. st. 3. ZKP).³¹

Kada se okrivljenik dragovoljno odrekao prava da prisustvuje sjednici optužnog vijeća, moguće je izvesti zaključak da se, možda iz taktičkih razloga, primjerice da bi odgodio izvršenje dužnosti djelomičnog razotkrivanja dokaza (*infra*, naslov 4.3.),³² odrekao korištenja pravima koja mu zakon u toj fazi postupka dodjeljuje. Naime, “pravo stranke na nazočnost radnjama kaznenog postupka i na saslušanje prije sudske odluke mora stranci dati dostatnu mogućnost na izjašnjavanje o činjeničnim i pravnim navodima protustranke”, što znači da mora biti uredno pozvana na ročište pred sudom, no “hoće li stranka djelatno koristiti to svoje pravo, prepušteno je njezinoj prosudbi”.³³ Međutim, kada na sjednicu optužnog vijeća dođe okrivljenik, ali ne i branitelj, premda se okrivljenik želi koristiti načelno zajamčenim pravom na branitelja, a posebno kada je riječ o slučajevima obvezatne obrane, okrivljenik se očito ne može djelatno koristiti tim pravom na saslušanje prije donošenja sudske odluke. Štoviše, u tim slučajevima nije osigurano poštovanje načela jednakosti oružja stranaka koje je, poput načela kontradiktornosti, jedan od osnovnih elemenata prava na pravični postupak iz čl. 6. EKLJP. U kaznenim predmetima postupak nije pravičan ako se odvija u uvjetima koji neopravdano okrivljenika stavljaju u nepovoljniju situaciju u odnosu prema tužitelju.³⁴ U tom smislu, jednakost oružja narušena je u postupku pred optužnim vijećem kada okrivljenik nema mogućnost da mu branitelj, kao njegov procesni pomoćnik, pomaže u ostvarivanju temeljnih procesnih prava, pa čak ni u slučajevima obvezatne obrane, pri čemu je evidentno u nepovoljnijoj situaciji nego tužitelj.

Za razliku od hrvatskog uređenja, primjerice prema Statutu Međunarodnog kaznenog suda (Rimskom statutu),³⁵ ročište za potvrđivanje optužnice prije suđenja (*the hearing to confirm the charges before the trial*) koncipirano je

³¹ Osim toga, ako su prisutne, stranke se, uz suglasnost vijeća, mogu sporazumjeti o unošenju i drugih sastojaka u raspravni spis (čl. 366. st. 4. ZKP).

³² Vidjeti Kos, D., Odgovorna obrana okrivljenika u kaznenom postupku – postupak pred optužnim vijećem, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2009., str. 576.

³³ Krapac, D., Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije, Narodne novine, Zagreb, 2010., str. 149.

³⁴ ESLJP, *Delcourt protiv Belgije*, 17. siječnja 1970., § 24; *Monnell i Morris protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 2. ožujka 1987., § 62. Vidjeti Ivičević Karas, E., Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 4-5/2007., str. 778.

³⁵ Zakon o potvrđivanju Rimskog statuta Međunarodnog kaznenog suda od 2. travnja 2001., Nar. nov. – MU 5/2001.

uz uvažavanje načela javnosti i kontradiktornosti, premda ne i neposrednosti. Ročište provodi predraspravno vijeće (*pre-trial chamber*) u nazočnosti stranaka i branitelja, pri čemu je samo iznimno moguće održavanje ročišta u odsutnosti okrivljenika, i to ako se okrivljenik sam odrekao toga prava ili je nedostupan sudu, no tada je obvezatna nazočnost branitelja (čl. 61. st. 2. Rimskog statuta).^{36,37} Tako se jamči i jednakost oružja stranaka u važnoj fazi postupka o kojoj ovisi hoće li se predmet uputiti u stadij rasprave, a samim time i daljnja situacija okrivljenika.

4.3. Obveza razotkrivanja dokaza

Na sjednici optužnog vijeća prisutni državni odvjetnik iznosi rezultate prethodnog istraživanja, uključujući dokaze i rezultate poduzetih izvida te dokaze na kojima zasniva optužnicu i koji opravdavaju njezino podizanje (čl. 350. st. 2. ZKP). Time državni odvjetnik iznosi tzv. “stranačko viđenje” predmeta. Međutim, državni odvjetnik još u optužnici, pored dokaza na kojima se temelji optužnica, mora priložiti popis dokaza kojima raspolaže, a ne namjerava ih izvoditi pred sudom, ako upućuju na nedužnost ili manji stupanj krivnje, ili pak predstavljaju olakotne okolnosti za okrivljenika (čl. 342. st. 2. ZKP). Time se ispunjava obveza “razotkrivanja dokaza” na strani optužbe, što je novina u hrvatskom kaznenom procesnom pravu, a važna je u postupku sudske kontrole optužnice.

Pravo okrivljenika na razotkrivanje dokaza od strane optužbe usko je povezano s pretpostavkom okrivljenikove nedužnosti iz čl. 6. st. 2. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, a pravila o razotkrivanju dokaza pridonose ostvarivanju okrivljenikova prava da bude obaviješten o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega (čl. 6. st. 3.a EKLJP), kao i prava na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane (čl. 6. st. 2.b EKLJP) te prava da ispituje ili daje ispitivati svjedoke optužbe i da se osigura prisutnost i ispitivanje svjedoka obrane pod jednakim uvjetima kao i svjedoka optužbe.³⁸ Stoga je u stranački konci-

³⁶ Vidjeti Krapac, D., Procedural norms of the Rome Statute in the context of the Croatian criminal legal system, u: Responsibility for war crimes, Croatian perspective – selected issues (Ivo Josipović, ed.), University of Zagreb – Faculty of Law, Zagreb, 2005., str. 245.

³⁷ Prema čl. 19. Statuta Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju, koji uređuje provjeru optužnice, sudac raspravnog vijeća kojemu je optužnica dostavljena razmatra optužnicu te ako smatra da je tužitelj podnio optužnicu s dovoljno dokaza (*prima facie* slučaj), potvrđuje je, a u protivnom je odbacuje.

³⁸ Ashworth, A., Human Rights, Serious Crime and Criminal Procedure, Sweet and Maxwell, London, 2002., str. 208. Vidjeti i Pajčić, M., Otkrivanje informacija i dokaza između stranaka u kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/2009., str. 62.

piranom postupku važno osigurati učinkovito ostvarivanje prava obrane na razotkrivanje dokaza optužbe.

Institut "razotkrivanja" dokaza u engleskom pravu danas je detaljno reguliran u odredbama nekoliko engleskih zakona.³⁹ Razotkrivanje dokaza u fazi postupka koja prethodi raspravi (*pre-trial disclosure*) kao temeljnu funkciju ima uspostavljanje jednakosti oružja između okrivljenika i optužbe, s obzirom na to da je engleski kazneni postupak koncipiran kao spor dviju stranaka koje prikupljaju dokaze pred neovisnim sudom koji ima ulogu pasivnog i neutralnog arbitra⁴⁰ pa složena pravila o razotkrivanju dokaza nastoje osigurati pravičnu borbu stranaka.^{41,42} Tako svi dokazi "u prilog" okrivljenika trebaju biti izneseni i dostupni obrani, pa optužba mora razotkriti sve dokaze koji su povezani s kaznenim djelom koje se okrivljeniku stavlja na teret, uključujući iskaze svjedoka, kao i dokaze koji se odnose na vjerodostojnost svjedoka optužbe.⁴³

Iz poredbenopravnog aspekta, najprije valja primijetiti da, za razliku od engleskog prava, Zakon o kaznenom postupku sadržava vrlo šture odredbe o obvezi razotkrivanja dokaza. Osim toga Zakon o kaznenom postupku ne sadržava odredbe o učincima mogućeg propusta obveze državnog odvjetnika da razotkrije dokaze.⁴⁴ S druge strane, Zakon o državnom odvjetništvu (ZODO)⁴⁵ u glavi IX. propisuje stegovna djela za koja odgovaraju zamjenici državnog odvjetnika, između ostalog i stegovno djelo zlouporabe položaja (čl. 137. st. 2. t. 1. ZODO), koja postoje osobito ako zamjenik državnog odvjetnika "uz optužnicu ne dostavi popis dokaza kojima raspolaže, koje ne namje-

³⁹ Pravila o razotkrivanju dokaza u fazi postupka koja prethodi raspravi (*pre-trial disclosure*) sadržana su u *Criminal Procedure and Investigations Act (CPIA)* iz 1996., koji je dopunjen *Criminal Justice Act (CJA)* iz 2003. Detaljna procesna pravila koja uređuju obvezu razotkrivanja na strani optužbe (*prosecution disclosure*) uređena su i u *Code of Practice (Part II of the 1996. Act)*.

⁴⁰ Vidjeti Ashworth, A., *supra*, bilj. 38, str. 32. Vidjeti i Spencer, J., *Le procès pénal en Angleterre*, u: *Procès pénal et droits de l'homme, Vers une conscience européenne* (sous la direction de Mireille Delmas-Marty), Presses Universitaires de France, 1992., str. 118.

⁴¹ Corker, D.; Young, D., *Abuse of Process and Fairness in Criminal Proceedings*, Butterworths, London, Edinburgh, Dublin, 2000., str. 119.

⁴² Opširnije o uređenju otkrivanja dokaza optužbe i obrane u engleskom pravu vidjeti Pajčić, M., *supra*, bilj. 38, str. 79-84.

⁴³ Clayton, R.; Tomlinson, H., *Fair Trial Rights*, Oxford University Press, 2001., str. 44.

⁴⁴ Zakon o kaznenom postupku previđa prekluziju prava na izvođenje dokaza za koje su stranke znale do potvrđivanja optužnice ili okončanja pripremnog ročišta, ali ih bez opravdanog razloga nisu predložile (čl. 421. st. 2. t. 1. ZKP), s time da stranke na pripremnom ročištu mogu predložiti nove dokaze koji mogu poslužiti za utvrđivanje činjenica, ako su za te dokaze saznale nakon potvrđivanja optužnice (čl. 372. st. 2. ZKP).

⁴⁵ Zakon o državnom odvjetništvu, Nar. nov. 76/2009, 153/2009, 116/2010, 145/2010, 57/2011.

rava izvoditi pred sudom, a koji dokazi ukazuju na nedužnost i na manji stupanj krivnje okrivljenika ili predstavljaju olakotne okolnosti” (čl. 137. st. 3. t. 3. ZODO). Dakle, propust državnog odvjetnika da pred optužnim vijećem razotkrije dokaze moguće je sankcionirati samo u okvirima stegovne odgovornosti državnog odvjetnika, što je očito nedostavno s obzirom na istaknutu važnost ustanove razotkrivanja dokaza u stranački koncipiranom kaznenom postupku: razotkrivanjem dokaza nastoje se uravnotežiti procesne pozicije optužbe i obrane, odnosno uspostaviti jednakost oružja stranaka.

Osim na strani optužbe, svojevrsna obveza razotkrivanja postoji i na strani obrane. Okrivljenik i branitelj na sjednici optužnog vijeća moraju obavijestiti tužitelja o dokazima koje će izvesti na raspravi, a koji se odnose na postojanje alibija i neubrojivost (čl. 352. ZKP). Riječ je o obvezi “djelomičnog razotkrivanja” dokaza obrane, koja postoji i u engleskom pravu (*defence disclosure*), gdje međutim obuhvaća daleko širu obvezu iznošenja detalja obrane, uključujući bilo koji način obrane, ili pravna pitanja koja se namjeravaju istaknuti na suđenju, ili sporna pitanja u odnosu na optužbu i razloge zbog kojih su ta pitanja sporna. Osim toga, obrana mora razotkriti i popis svjedoka koje namjerava pozvati te svih vještaka koji su eventualno konzultirani.⁴⁶ U usporedbi pak s engleskim pravom, znatno je uža obveza razotkrivanja dokaza obrane prema Pravilima o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju (pravilo 67.), prema kojemu je obrana dužna, prije početka suđenja, obavijestiti tužitelja o svojoj namjeri iznošenja dokaza koji se odnose na postojanje alibija, ili na bilo koju posebnu obranu, uključujući smanjenu ubrojivost ili neubrojivost, premda propust izvršenja ove dužnosti nema kao posljedicu prekluziju, odnosno ograničenje okrivljenikova prava da se kasnije tijekom postupka brani isticanjem alibija ili neubrojivosti.⁴⁷ Slično uređenje predviđeno je i u postupku pred Stalnim međunarodnim kaznenim sudom (pravilo 79. Pravila o postupku i dokazima).⁴⁸

U vezi s obvezom djelomičnog razotkrivanja dokaza obrane i prekluzijom mogućnosti predlaganja izvođenja dokaza propisanom u čl. 421. st. 2. t. 1. ZKP, postavlja se nekoliko važnih pitanja. Primjerice, kako pomiriti okrivljenikovu obvezu “djelomičnog razotkrivanja” dokaza s privilegijem protiv samooptuživanja, tj. pravom na uskratu iskaza koje uključuje pravo okrivljenika da ne odgovara na pitanja te ne iznosi obranu u kaznenom postupku. Prema praksi Europskog suda za ljudska prava, privilegij protiv samooptuživanja izvodi se iz načela pravičnog postupka (čl. 6. st. 1. EKLJP) i pretpostavke okrivljenikove nedužnosti (čl. 6. st. 2. EKLJP) koja, između ostalog, teret dokazivanja činjenica u kaznenom postupku stavlja na tužitelja.

⁴⁶ Ashworth, A.; Redmayne, M., *supra*, bilj. 16, str. 242.

⁴⁷ Pajčić, M., *supra*, bilj. 38, str. 87.

⁴⁸ *Ibid.*, str. 90.

U engleskom pravu, primjerice, s obzirom na to da obveza razotkrivanja dokaza na strani obrane nedvojbeno postavlja pitanje poštovanja pretpostavke okrivljenikove nedužnosti i pravičnosti kaznenog postupka u cjelini, svojevrsna kompenzacija obrani nastoji se ostvariti kroz obvezu "potpunog" razotkrivanja dokaza na strani optužbe, koja doduše ublažava, ali ne rješava problem.⁴⁹ Međutim, praksa Europskog suda za ljudska prava dopušta državama strankama EKLJP da u svojim pravnim sustavima, pod određenim pretpostavkama, predvide ograničenja privilegija od samooptuživanja,⁵⁰ s obzirom na to da okrivljenikovo pravo na šutnju nije apsolutno. Naime, dopušteno je izvođenje nepovoljnih zaključaka za okrivljenika iz korištenja pravom na šutnju pred nacionalnim sudom, što se ocjenjuje u svjetlu svih okolnosti konkretnog slučaja, s time da se okrivljenikova šutnja može negativno vrednovati u okolnostima koje "očigledno traže objašnjenje".^{51,52}

S navedenim problemom povezano je i pitanje eventualne prekluzije prava na iznošenje dokaza koji se odnose na obranu alibijem odnosno neubrojivošću, koja je također nedostatno regulirana u odredbama Zakona o kaznenom postupku, odnosno pitanje mogućnosti operacionalizacije okrivljenikove obrane alibijem ili neubrojivošću. Obrana alibijem, iznesena "u zadnji čas" na raspravi, očito je u funkciji "iznenađenja" optužbe kojoj se na taj način nastoji onemogućiti učinkovito osporavanje alibija. Zanimljivo da je u engleskom pravu 1967. godine bila uvedena mogućnost da sud na raspravi ne dopusti obranu alibijem ako obrana nije poštovala pravila o razotkrivanju dokaza o alibiju u prethodnoj fazi postupka. Međutim, engleski su sudovi takvu drastičnu sankciju očito smatrali nerazmjernom te je nisu često primjenjivali u praksi.⁵³ Tako je *Criminal Procedure and Investigations Act (CPIA)* iz 1996. godine regulirao navedenu materiju i propisao da je, ako okrivljenikova obrana na raspravi odstupa od one koju je "razotkrila" prije rasprave, moguće izvesti određene zaključke na štetu okrivljenika. Riječ je o očito znatno manje drastičnoj sankciji za obranu, u usporedbi s prekluzijom prava na izvođenje spomenutih dokaza. Pri tome se u engleskoj literaturi ističe da je uistinu teško

⁴⁹ Ashworth, A.; Redmayne, M., *supra*, bilj. 16, str. 243.

⁵⁰ ESLJP je u presudi donesenoj u predmetu *Jalloh protiv Njemačke* od 11. srpnja 2006. godine naveo sljedeća četiri kriterija za ocjenu dopuštenosti ograničenja privilegija protiv samooptuživanja: 1) narav i stupanj prisile kojoj je okrivljenik bio podvrgnut kao dokazno sredstvo, 2) pretežnost javnog interesa u istraživanju i kažnjavanju konkretnog kaznenog djela, 3) postojanje relevantnih jamstvenih formi u korištenju okrivljenikom kao dokaznim sredstvom, 4) način uporabe tako pribavljenog dokaznog sredstva u kaznenom postupku. Krapac, D., *supra*, bilj. 33, str. 220.

⁵¹ ESLJP, *Condron protiv Velike Britanije*, 2. svibnja 2000. *Ibid.*, str. 219-220.

⁵² ESLJP, *Murray protiv Velike Britanije*, 8. veljače 1996. Vidjeti Trechsel, S., *supra*, bilj. 25, str. 356-358.

⁵³ Ashworth, A.; Redmayne, M., *supra*, bilj. 16, str. 244.

predvidjeti kako bi se nepovoljni zaključci za okrivljenika mogli izvesti, primjerice, iz okolnosti da je okrivljenik propustio razotkriti ime određenog svjedoka ili sporno pravno pitanje koje potom istakne na raspravi, a isto vrijedi i za alibi. Osim toga, u engleskoj sudskoj praksi vrlo je teško razaznati uvjete pod kojima bi se mogao izvesti za obranu nepovoljan zaključak zbog neispravnog razotkrivanja dokaza.⁵⁴

U hrvatskom pravu, što se tiče dokaza koji se ne odnose na postojanje alibija ili neubrojivosti, na strani obrane ne postoji obveza razotkrivanja, već mogućnost upozorenja na do sada prikupljene ili nove dokaze koji idu u korist okrivljeniku (čl. 350. st. 3. ZKP), u prvom redu na rezultate provedenih istraživanja obrane, neprihvaćene prijedloge za izvođenje određenih dokaza, ekskulpirajuće dokaze s popisa tužitelja koje on ne namjerava izvoditi te drugačije vrednovane dokaze tužitelja. Osim toga, kao što je već spomenuto, obrana može upozoriti na moguće propuste u prethodnom postupku te posebice na nezakonite dokaze, a u odgovoru na optužnicu okrivljenik i branitelj mogu se očitovati o tome koji dio optužbe osporavaju (čl. 350. st. 3. ZKP).⁵⁵ S time u vezi, ponovo se nameće problem (ne)kontradiktornog karaktera postupka pred optužnim vijećem (*supra*, naslov 4.2.).

4.4. Izdvajanje nezakonitih dokaza i mogućnost “vaganja” nezakonitih dokaza

Jedna od karakteristika suvremenih kaznenoprocenopravnih sustava jest da nastoje izdvojiti nezakonite dokaze prije nego što se s njima susretne raspravni sud⁵⁶ da bi se tako osiguralo da sadržaj nezakonitog dokaza ne utječe na formiranje sudačkog uvjerenja o postojanju ili nepostojanju određene činjenice. I u hrvatskom kaznenom postupku izdvajanje nezakonitih dokaza iz spisa predmeta obavlja se od trenutka okončanja prethodnog postupka pa sve do stadija žalbe protiv presude.⁵⁷

Tako provodeći kontrolu ispravnosti optužnice, sudac istrage, ako ustanovi da u spisu postoje dokazi na kojima se ne može temeljiti presuda, donosi rješenje o njihovu izdvajanju iz spisa predmeta (čl. 344. st. 4. ZKP). Pro-

⁵⁴ *Ibid.*, str. 242.

⁵⁵ O novim dokazima, koji su naknadno otkriveni u prethodnom postupku, protivna stranka mora upozoriti u roku od osam dana od saznanja za njihovo postojanje, s time da je odgoda obavješćivanja moguća samo ako bi mogla nanijeti štetu istrazi u drugom postupku te mora prestati prije završetka dokaznog postupka (čl. 353. ZKP).

⁵⁶ Damaška, M., Izazovi slobodnoj ocjeni dokaza, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/1995., str. 50.

⁵⁷ Vidjeti odredbe čl. 86. st. 3., čl. 344. st. 4., čl. 351. st. 1., čl. 371. st. 3., čl. 431. st. 2., čl. 474. st. 4. ZKP. Krapac, D., *supra*, bilj. 33, str. 422.

tiv rješenja suca istrage o izdvajanju dokaza stranke mogu podnijeti žalbu, o kojoj odlučuje viši sud. Izdvojeni dokazi ne mogu se razgledati niti upotrijebiti pri odlučivanju o optužnici, niti tijekom kaznenog postupka (čl. 344. st. 5. ZKP).

Provodeći kontrolu optužnice, optužno vijeće po službenoj dužnosti izdvaja iz spisa predmeta dokaze na kojima se ne može temeljiti presuda, ako to nije učinio sudac istrage (čl. 351. st. 1. ZKP), što je posebno važno za skraćeni postupak, budući da u tom obliku postupka nema kontrole od strane suca istrage. Ako optužno vijeće posumnja u zakonitost pojedinih dokaza, s time da na nezakonitost pojedinih dokaza mogu upozoravati i stranke, u prvom redu okrivljenik i branitelj ako su prisutni na sjednici (čl. 350. st. 3. ZKP), a sud bez izvođenja dodatnih dokaza o tome ne može donijeti odluku, odgodit će ročište i kazazati novo, na kojemu će izvesti dokaze važne za utvrđivanje činjenica o zakonitosti dokaza. Riječ je o "prethodnom suđenju o zakonitosti dokaza" (čl. 351. st. 2. ZKP), koje se provodi uz primjenu načela kontradiktornosti, jer se izvode dodatni dokazi na temelju kojih će sud odlučiti o (ne)zakonitosti određenog dokaza.⁵⁸ Protiv rješenja o izdvajanju dokaza iz spisa predmeta dopuštena je žalba (čl. 351. st. 1.). Tek nakon pravomoćnosti odluke o pitanju zakonitosti dokaza vijeće može donijeti odluku o optužnici.

Zakon dakle izrijekom propisuje mogućnost žalbe (u praksi prvenstveno državnog odvjetnika) protiv sudskog rješenja kojim se iz spisa predmeta izdvajaju nezakoniti dokazi. Međutim, postavlja se pitanje mogućnosti žalbe obrane protiv odluke optužnog vijeća kojom se iz spisa predmeta ne izdvajaju dokazi za koje je obrana iznijela "upozorenje" sukladno čl. 350. st. 3. ZKP, budući da ZKP propisuje da "protiv rješenja donesenog prije i u tijeku istrage, te u postupku ispitivanja optužnice, nije dopuštena žalba, ako ovim Zakonom nije drukčije propisano" (čl. 491. st. 2. ZKP). U tom smislu, zanimljiva je odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, I Kž-Us-113/10 od 28. rujna 2010., u kojoj je sud meritorno odlučivao o žalbi okrivljenika, očito smatrajući takvu žalbu u smislu prava na pravično suđenje i jednakost oružja među strankama dopuštenom, iako to nije izrijekom naveo.

U vezi s izdvajanjem nezakonitih dokaza nameće se još jedno pitanje. Nedvojbena je obveza izdvajanja nezakonitih dokaza iz spisa predmeta u fazama koje prethode raspravi. S druge strane, Zakon o kaznenom postupku iz 2008. godine propisao je da se dokazi koji su pribavljeni povredom Ustavom, zakonom ili međunarodnim pravom zajamčenih prava obrane, prava na dostojanstvo, ugled i čast te prava na nepovredivost osobnog i obiteljskog života ne smatraju nezakonitim dokazima u postupku za teške oblike kaznenih djela za koja se provodi redoviti postupak, kod kojih je povreda prava, s obzirom na jakost i narav, bitno manja u odnosu prema težini kaznenog

⁵⁸ Vidjeti Kos, D., *supra*, bilj. 32, str. 579.

djela (čl. 10. st. 3. t. 2. ZKP). Važno je dodati da se sudska odluka ne može temeljiti isključivo na navedenim dokazima (čl. 10. st. 4. ZKP). Riječ je o dokazima kod kojih nezakonitost utvrđuje sud, s time da je Zakon o kaznenom postupku donekle odredio kriterije koje će suci primjenjivati u ocjeni zakonitosti dokaza pribavljenih kršenjem nekog od navedenih prava.⁵⁹ Time je, po uzoru na njemačko pravo, uvedena mogućnost da sud “važne” interese države na učinkoviti kazneni progon, s jedne, te interese okrivljenika, odnosno zaštitu temeljnih ljudskih prava i sloboda, s druge strane.⁶⁰

Međutim, u njemačkom pravu, primjerice, pravila o “vaganju” dokaza primjenjuju se u prvom redu pred raspravnim sudom.^{61,62} Naime, u njemačkom pravu pod pojmom dokaznih zabrana (*Beweisverbot*) podrazumijeva se zabrana korištenja nedopuštenim dokazom, odnosno zabrana korištenja dopuštenim dokazom na protuzakonit način,⁶³ s time da treba razlikovati dokazne zabrane koje se odnose na zabranu izvođenja dokaza i zabranu ocjene dokaza. Zabranu ocjene dokaza može značiti da se određeni dokazi uopće ne smiju izvesti na raspravi, ili da se dokazi koji su već izvedeni na raspravi ne smiju koristiti kao temelj presude.⁶⁴ S time u vezi postavlja se pitanje kako će raspravni sud, u hrvatskom kaznenom postupku, operacionalizirati mogućnost “vaganja” dokaza s obzirom na zakonske odredbe koje propisuju obvezatno izdvajanje nezakonitih dokaza iz spisa predmeta još od faze istrage te da se izdvojeni dokazi ne mogu razgledati ni upotrijebiti pri odlučivanju o optužnici, niti u kaznenom postupku (npr. čl. 344. st. 4. i 5., čl. 351. st. 1. i 3. ZKP). Pri tome valja primijetiti da čl. 86. st. 1. ZKP određuje da se mora izdvojiti dokaz za koji je u Zakonu o kaznenom postupku propisano da se na njemu “ne može utemeljiti sudska odluka”, a spomenuti čl. 10. st. 4. ZKP propisuje da se “sudska odluka ne može temeljiti isključivo na dokazu” iz čl. 10. st. 3. t. 2. ZKP, što pak znači da se ipak može temeljiti, između ostalih dokaza, i na tom dokazu. Stoga je moguće izvesti zaključak da sudbena tijela koja su načelno dužna iz spisa predmeta izdvojiti nezakonite dokaze kako se raspravni sud ne bi susreo s njima nisu to dužna učiniti za dokaze koji su podložni “vaganju” upravo raspravnog suda. To se odnosi i na optužno vijeće kada donosi odluku o izdvajanju nezakonitih dokaza.

⁵⁹ Vidjeti Bojanić, I.; Đurđević, Z., Dopuštenost uporabe dokaza pribavljenih kršenjem temeljnih ljudskih prava, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 999-1001.

⁶⁰ Krapac, D., *supra*, bilj. 33, str. 425.

⁶¹ Tako je i njemački Savezni vrhovni sud odredio kriterije koje raspravni sud mora primjenjivati u odlučivanju o isključenju određenog defektnog dokaza, u slučajevima kada zakon nije uspostavio ekskluzijsko pravilo. *Ibid.*, str. 423.

⁶² Opširnije o sustavu nezakonitih dokaza u Njemačkoj vidjeti Bojanić, I.; Đurđević, Z., *supra*, bilj. 59, str. 980-982.

⁶³ Roxin, C.; Schünemann, B., *supra*, bilj. 10, str. 154.

⁶⁴ Cramer, S.; Brügle, M., Die Strafprozessualen Beweisverwertungsverbote, Richard Boberg Verlag, 2004., str. 17.

Posebno pitanje odnosi se na izdvajanje službenih zabilješki redarstvenih vlasti, kao dokaza u spoznajnom smislu koji se ne mogu koristiti u donošenju presude pa moraju biti izdvojeni prema čl. 87. st. 3. i čl. 344. st. 4 ZKP, međutim to se pitanje razmatra u daljnjem tekstu (*infra*, naslov 5.)

5. POTVRĐIVANJE OPTUŽNICE I SASTAVLJANJE RASPRAVNOG SPISA

Prema odredbama Zakona o kaznenom postupku, postupak će biti obustavljen odnosno optužnica odbačena u slučajevima kada nije provedena istraga, ako vijeće utvrdi da postoje određene procesne smetnje, materijalnopravne ili procesnopravne naravi (čl. 355. st. 1. t. 4. ZKP). Protiv rješenja o obustavi ili odbačaju optužnice dopuštena je posebna žalba višem sudu. Pravomoćno rješenje o obustavi postupka nema karakter pravomoćne oslobađajuće ili osuđujuće sudske presude na koju se primjenjuje zabrana *ne bis in idem*, što znači da je za isto kazneno djelo protiv iste osobe moguće ponovo poduzeti kazneni progon.

Ako ne potvrdi optužnicu zbog određenih nedostataka u optužnici ili prethodnom postupku (čl. 356. st. 1. ZKP), vijeće može nepotvrđenu optužnicu obrazloženim rješenjem vratiti tužitelju. Navedeno rješenje ne može se pobijati žalbom (čl. 491. st. 2. ZKP). Optužno vijeće optužnicu može i samo djelomično potvrditi, a u tom će slučaju za potvrđeni dio optužnice razdvojiti postupak (čl. 356. st. 2. ZKP).

Ako optužno vijeće ustanovi da je optužnica osnovana, rješenjem potvrđuje optužnicu te rješenje dostavlja strankama i branitelju.⁶⁵ Razinu vjerojatnosti da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje mu se u optužnici stavlja na teret, a koja je potrebna da bi optužno vijeće potvrdilo optužnicu, Zakon o kaznenom postupku ne određuje. Međutim, moguće je zaključiti da ta razina mora biti viša od razine potrebne za donošenje rješenja o provođenju istrage (čl. 189. ZKP/1997), a manja od razine u slučaju odbijenog prigovora protiv optužnice (čl. 278. ZKP/1997).

U vezi s informacijskom osnovicom na temelju koje se “sudi optužnici”, nameće se pitanje kompletnosti materijala sadržanih u spisu predmeta na temelju kojih će optužno vijeće moći donijeti odluku. Ako već sudac istrage

⁶⁵ U postupku pred optužnim vijećem okrivljenik može dati izjavu da je kriv po svim ili nekim točkama optužbe (čl. 350. st. 4. ZKP), međutim ta je izjava isključivo na okrivljenikovoj dispoziciji, budući da optužno vijeće ne traži njegovo očitovanje o krivnji. Ako se okrivljenik odlučio očitovati da je kriv, a nije postignut sporazum o sankciji te ne postoje razlozi za obustavu postupka, vijeće potvrđuje optužnicu, spis predmeta dostavlja sudskoj pisarnici radi određivanja rasprave (čl. 359. ZKP).

izdvoji službene zabilješke o obavijesnim razgovorima, što je dužan prema čl. 87. st. 3. i čl. 344. st. 4. ZKP, postavlja se pitanje hoće li preostali materijal biti dostatan da optužno vijeće ustanovi postojanje opisane potrebne razine vjerojatnosti i donese rješenje o potvrđivanju optužnice. Riječ je o pitanju koje se javljalo u dosadašnjoj sudskoj praksi, a koje je izravno vezano uz koncepciju funkcije optužnog vijeća. Moguće je shvaćanje da je *ratio* optužnog vijeća upravo u tome da ono, prije izvođenja dokaza na raspravi, odlučuje na temelju kompletnog materijala prikupljenog tijekom prethodnog postupka te da nakon eventualnog potvrđivanja optužnice materijal "filtrira" izdvajanjem službenih zabilješki iz spisa predmeta.⁶⁶ Međutim, zakonski tekst očito nije usvojio navedenu koncepciju.

Odmah nakon potpunog ili djelomičnog potvrđivanja optužnice⁶⁷ optužno vijeće, uz sudjelovanje stranaka ako su prisutne, sastavlja raspravni spis (čl. 366. t. 1. ZKP). Zakon o kaznenom postupku detaljno propisuje sadržaj raspravnog spisa (čl. 366. st. 2. ZKP). U dosadašnjoj sudskoj praksi postavilo se i pitanje potrebe eventualnog "selektivnijeg pristupa" u sastavljanju raspravnog spisa, primjerice kada je riječ o opsežnoj knjigovodstvenoj dokumentaciji i sl., čime bi optužno vijeće dobilo važniju ulogu u odabiru materijala koji će ući u sadržaj raspravnog spisa.

6. ZAKLJUČAK

Novim Zakonom o kaznenom postupku iz 2008. godine međustadij optuživanja s kontrolom optužnice poprimio je i neka nova pozitivna obilježja, no istodobno su otvorena važna pitanja vezana uz funkciju i općenito koncepciju optužnog vijeća. Moguće je zaključiti da je u pravilu obvezatna sudska kontrola optužnice nedvojbeno pozitivna tekovina novog Zakona o kaznenom postupku, posebice ima li se na umu usvojena koncepcija državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage, koja ne predviđa sudsku kontrolu poštovanja načela legaliteta u tim fazama postupka. Međutim, ograničenje primjene načela kontradiktornosti u odnosu prema prethodnom zakonskom rješenju zaslužuje kritike. Premda predstavlja "ključni moment za obranu okrivlje-

⁶⁶ Prema ZKP/1997, istražni sudac je rješenje o izdvajanju iz spisa predmeta dokaza na kojemu se ne može utemeljiti sudska odluka morao donijeti najkasnije do završetka istrage odnosno davanja suglasnosti za podizanje neposredne optužnice (čl. 78. st. 1. ZKP/1997), što znači da je službene zabilješke mogao uzeti u obzir prilikom odlučivanja o završetku istrage i ocjeni postojanja dostatne razine vjerojatnosti potrebne da se predmet "prosljedi" u daljnji stadij postupka (čl. 203. st. 1. ZKP/1997).

⁶⁷ Optužno vijeće može optužnicu potvrditi u cijelosti ili djelomično za pojedine okrivljenike ili pojedina kaznena djela, ako je moguće razdvajanje kaznenog postupka. Ako je potvrđivanje djelomično, vijeće će prethodno razdvojiti postupak.

nika”,⁶⁸ kontradiktornost nije predviđena u skraćenom postupku koji se vodi za kaznena djela zapriječena kaznom zatvora do osam godina. Osim toga, kod težih kaznenih djela kontradiktornost je relativizirana u slučajevima odabrane fakultativne formalne obrane te u slučajevima obvezatne formalne obrane, jer se sjednica optužnog vijeća i u tim slučajevima može održati bez nazočnosti branitelja. Time se ne osigurava poštovanje načela jednakosti oružja, s obzirom na to da branitelj kao procesni pomoćnik okrivljenika upravo treba pomoći okrivljeniku da učinkovito ostvari prava obrane i druga procesna prava koja mu zakon dodjeljuje u ovoj važnoj fazi postupka u kojoj sud donosi ključne odluke – o upućivanju predmeta u stadij rasprave ili obustavi postupka odnosno odbacivanju optužnice.

Daljnje pitanje koje se nameće u postupku sudske kontrole optužnice odnosi se na potrebu detaljnijeg uređenja obveze razotkrivanja dokaza, u prvom redu optužbe, ali i obrane, kao i mogućih posljedica neispunjenja obveze razotkrivanja dokaza optužbe. Hrvatska su pravila o razotkrivanju dokaza kudikamo preštura u usporedbi s pravnim sustavima (npr. engleskim) u kojima su kompleksna pravila o razotkrivanju dokaza detaljno regulirana na zakonskoj razini te razrađena u sudskoj praksi.

Posebno pitanje koje se otvara u postupku sudske kontrole optužnice odnosi se na opseg obveze optužnog vijeća da iz spisa izdvoji dokaze na kojima se ne može temeljiti presuda, s obzirom na mogućnost “vaganja” određene kategorije nezakonitih dokaza koje predviđa Zakon o kaznenom postupku (čl. 10. st. 3. t. 2. ZKP). Tumačenjem zakonskog teksta moguće je izvesti zaključak da tu kategoriju nezakonitih dokaza sudska tijela ne moraju izdvojiti prije rasprave (u smislu čl. 86. ZKP), upravo da bi se raspravnom sudu omogućilo da provede “vaganje” i odluči hoće li taj dokaz upotrijebiti kao osnovu za donošenje presude, dakako uz ostale dokaze.

Naposljetku, nameće se općenito pitanje uloge optužnog vijeća u “filtriranju” ili selekcioniranju dokaza i ostalih elemenata koji će sačinjavati raspravni spis. S jedne strane, postavlja se pitanje ne bi li jedna od osnovnih funkcija optužnog vijeća, koje kao prvo sudbeno tijelo u postupku ispituje osnovanost optužbe, trebala biti upravo da na temelju prikupljenih dokaza u formalnom i spoznajnom smislu (službenih zabilješki o obavijesnim razgovorima), izuzevši nezakonite dokaze koji se ne mogu upotrijebiti pri donošenju presude, ocijeni je li potvrđena razina sumnje da je okrivljenik počinio kazneno djelo koje je predmet optužnice, a koja je potrebna za slanje predmeta u raspravu kao središnji stadij kaznenog postupka. S druge strane, postavlja se pitanje ne bi li trebalo optužnom vijeću dodijeliti ovlast “selektivnijeg” pristupa u sastavljanju raspravnog spisa, čime bi na važnosti dobio aspekt uloge optužnog vijeća koji

⁶⁸ Pavišić, B., Novi hrvatski Zakon o kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 574.

se odnosi na pripremanje predmeta za stadij rasprave. Riječ je o pitanjima koja su se nametnula tijekom relativno kratkog perioda u kojemu je novi Zakon o kaznenom postupku na snazi, no koja će zasigurno zahtijevati daljnju analizu i podrobnije zakonsko uređenje.

LITERATURA

1. Ascensi, L., *Du principe de la contradiction*, L. G. D. J., Paris, 2006.
2. Ashworth, A., *Human Rights, Serious Crime and Criminal Procedure*, Sweet and Maxwell, London, 2002.
3. Ashworth, A.; Redmayne, M., *The Criminal Process*, Oxford University Press, 2005.
4. Bayer, V., *Kazneno procesno pravo – odabrana poglavlja, knjiga I: Uvod u teoriju kaznenog procesnog prava*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb, 1995.
5. Beulke, W., *Strafprozessrecht*, C. F. Müller Verlag, Heidelberg, 2005.
6. Bojanić, I.; Đurđević, Z., *Dopuštenost uporabe dokaza pribavljenih kršenjem temeljnih ljudskih prava*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 973-1003.
7. Clayton, R.; Tomlinson, H., *Fair Trial Rights*, Oxford University Press, 2001.
8. Corker, D.; Young, D., *Abuse of Process and Fairness in Criminal Proceedings*, Butterworths, London Edinburgh Dublin, 2000.
9. Cramer, S.; Brügle, M., *Die Strafprozessualen Beweisverwertungsverbote*, Richard Booberg Verlag, 2004.
10. Damaška, M., *Izazovi slobodnoj ocjeni dokaza*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/1995., str. 41-55.
11. Đurđević, Z. (ur.), *Zbirka zakona iz kaznenog procesnog prava*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2011.
12. Đurđević, Z., *Sudska kontrola državnoodvjetničkog kaznenog progona i istrage: poredbenopravni i ustavni aspekt*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/2010., str. 7-24.
13. Đurđević, Z.; Gluščić, S. (ur.), *Kazneno procesno pravo*, Primjerovnik, Narodne novine, Zagreb, 2010.
14. Huber, B., *Criminal Procedure in Germany*, u: *Criminal Procedure in Europe*, Duncker & Humblot, Berlin, 2009., str. 269-371.
15. Ivičević Karas, E., *Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 4-5/2007., str. 761-788.
16. Ivičević Karas, E., *Okrivljenikovo pravo da ispituje svjedoke optužbe u stadiju istrage kao važan aspekt načela jednakosti oružja stranaka u kaznenom postupku (u povodu presude Europskog suda za ljudska prava u predmetu Kovač protiv Hrvatske)*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2007., str. 999-1018.
17. Ivičević, E.; Novosel, D., *Vrste i mjere kazne primjenjivane u instrumentu kaznenog naloga*, HLJKPP, 2/2004., str. 675-699.
18. Kos, D., *Odgovorna obrana okrivljenika u kaznenom postupku – postupak pred optužnim vijećem*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2009., str. 573-582.
19. Krapac, D., *Engleski kazneni postupak*, Pravni fakultet u Zagrebu, 1995.
20. Krapac, D., *Kazneno procesno pravo, Prva knjiga: Institucije*, Narodne novine, Zagreb, 2010.
21. Krapac, D., *Konstitucionalizacija kaznenog procesnog prava u Republici Hrvatskoj. Poseban otisak iz: Okrugli stol - Dvadeseta obljetnica Ustava Republike Hrvatske, Modernizacija prava, knjiga 12, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 2011., str. 169-212.*

22. Krapac, D., Procedural norms of the Rome Statute in the context of the Croatian criminal legal system, u: Responsibility for war crimes, Croatian perspective – selected issues, (Ivo Josipović, ed.), University of Zagreb – Faculty of Law, Zagreb, 2005., str. 235-254.
23. Krapac, D., Zakon o kaznenom postupku i drugi izvori hrvatskog kaznenog procesnog prava, Narodne novine, Zagreb, 2008.
24. Mazalin, S., Skraćeni postupak i ostali posebni postupci u Prijedlogu Zakona o kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 753-773.
25. Pajčić, M., Otkrivanje informacija i dokaza između stranaka u kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/2009., str. 61-98.
26. Pavišić, B., Novi hrvatski Zakon o kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 489-602.
27. Roxin, C.; Schünemann, B., Strafverfahrensrecht, Verlag C. H. Beck München, 2009.
28. Sinopoli, L., Le principe du contradictoire et la Cour européenne des droits de l'homme, u: Le principe du contradictoire devant les juridictions internationales (sous la direction de Hélène Ruiz Fabri et Jean-Marc Sorel), Editions A. Pedone, Paris, 2004.
29. Spencer, J., Le procès pénal en Angleterre, u: Procès pénal et droits de l'homme, Vers une conscience européenne (sous la direction de Mireille Delmas-Marty), Presses Universitaires de France, 1992.
30. Trechsel, S., Human Rights in Criminal Proceedings, Oxford University Press, 2005.
31. Tripalo, D., Tijek kaznenog postupka – kontrola optužnice, rasprava, pravni lijekovi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/2008., str. 729-751.

Summary

JUDICIAL REVIEW OF THE INDICTMENT

The Criminal Procedure Act of 2008 has significantly changed the “intermediate stage” of the indictment and judicial control of the indictment, which constitutes the last phase of the reformed pre-trial proceedings. The authors first point out the importance of mandatory judicial review of the indictment, in ordinary and summary criminal proceedings, through which an independent and impartial judicial organ decides on the permissibility of the further criminal prosecution of the defendant for the criminal offence with which he or she is being charged. This protects the defendant from unfounded and unjust committal to the stage of trial. The paper includes an analysis of fundamental issues related to the control of the soundness of the indictment before the indictment panel, particularly the problem of the (non)adversarial character of the proceeding, or the non-guaranteed equality of arms of the parties, as well as the effects of such a legislative solution on the defendant’s possibility to exercise basic procedural rights. Special attention is given to the disclosure of evidence, which significantly determines the informational basis for the decision of the indictment panel, and which is insufficiently regulated in legislation. The paper also contains an analysis of the issues related to the exclusion of illegal evidence from the part of the indictment panel, regarding the legally provided possibility and sense of the judicial “balancing” of one category of illegal evidence. The authors finally observe the general issue concerning the role of the indictment panel in selecting the evidence and other elements which will constitute the case file. The paper ends with concluding remarks.